

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2021 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО МЕНЕДЖЕРА»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук
27 серпня 2021 року

_____ Петро СЕМ'ЯНЧУК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
27 серпня 2021 року, протокол № 1
Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, доцент
27 серпня 2021 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
28 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1
Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,74 ум.др.арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 8
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 12
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 12
4.2. Аудиторні заняття	– 13
4.3. Самостійна робота студентів	– 13
5. Методи навчання та контролю	– 13
6. Схема нарахування балів	– 13
7. Рекомендовані джерела	– 15
7.1. Основні джерела	– 15
7.2. Допоміжні джерела	– 15
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 18

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 22	Соціальна робота
2. Код і назва спеціальності	– 232	Соціальне забезпечення
3. Назва спеціалізації	–	Спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	–	Організація роботи соціального менеджера
5. Тип дисципліни	–	вибіркова
6. Код дисципліни	–	ВД 2.1.13.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9. Курс / рік навчання	–	другий
10. Семестр	–	третій
11. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90	
2) денна форма навчання:		
аудиторні заняття (годин)	– 44	
% від загального обсягу	– 54	
лекційні заняття (годин)	– 22	
% від обсягу аудиторних годин	– 50	
семінарські заняття (годин)	– 22	
% від обсягу аудиторних годин	– 50	
самостійна робота (годин)	– 46	
% від загального обсягу	– 56	
тижневих годин:		
аудиторних занять	– 3	
самостійної роботи	– 3	
12. Форма семестрового контролю	–	залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни	–	ВД 2.1.6.Соціальне законодавство ВД 2.1.7.Загальна та професійна етика ОДПП 1.2.3.Соціальна робота ОДПП 1.2.2.Система соціального

	забезпечення
	ОДПП 1.2.13. Соціальна економіка
2) супутні дисципліни	–
3) наступні дисципліни	– ОДПП 1.2.12. Соціальні допомоги ОДПП 1.2.17. Соціальна робота в територіальній громаді
14. Мова вивчення дисципліни	– Українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 04. Здатність планувати та управляти часом

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Здатність до міжособистісної взаємодії

ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих на себе обов'язків.

ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо при прийнятті рішень та вирішенні проблемних ситуацій у сфері соціального забезпечення.

СК 02. Здатність розуміти нормативно-правову базу стосовно сфери соціального забезпечення.

СК 06. Здатність планувати та звітувати в системі соціального забезпечення, у тому числі шляхом застосовувати сучасні інформаційні системи та програмне забезпечення для отримання й обробки даних у сфері соціального забезпечення.

СК 10. Здатність здійснювати аналіз механізмів надання окремих видів соціального забезпечення, планувати та реалізовувати заходи з надання адресної соціальної допомоги.

СК 12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні

СК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності

СК 14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Результати навчання

ПР 03. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

ПР 04. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення.

ПР 07. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

ПР 08. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення

ПР 09. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців, здійснювати професійну діяльність на основі етичних принципів, дотримання прав особи, сприяння вирішенню проблем.

ПР 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПР 18. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПР 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

ПР 20. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення

здорового способу життя.

ПР 24. Надавати консультації щодо можливих способів здійснення та захисту прав та інтересів особи у сфері соціального забезпечення, вести формальну і неформальну бесіду з проблем соціального забезпечення.

<p style="text-align: center;">Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>
<p style="text-align: center;">1. Знання</p> <p><i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i></p>
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату з Менеджменту соціального забезпечення;
1.2) називати основні нормативно-правові акти соціального забезпечення і соціального страхування;
1.3) описувати методiku та методологію Менеджменту соціального забезпечення;
1.4) класифікувати та оцінювати соціальні послуги;
1.5) надавати характеристику різних соціальних послуг;
<p style="text-align: center;">2. Розуміння</p> <p><i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i></p>
2.1) пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть Менеджменту соціального забезпечення;
2.2) описувати категорії отримувачів соціальних послуг та давати їм характеристику;
2.3) обговорювати та розрізняти суть об'єкт, суб'єкт, методи та функції соціального менеджменту;
2.4) пояснювати особливості здійснення соціального партнерства;
2.5) охарактеризувати соціальні ресурси менеджменту;
<p style="text-align: center;">3. Застосування знань</p> <p><i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i></p>
3.1) застосовувати отримані знання при описанні різних видів робіт соціального менеджера;
3.2) працювати з наданням соціальних послуг соціальним менеджером;
3.3) забезпечувати мотивацію в системі соціального менеджменту;
3.4) організувати інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері;
3.5) управління персоналом в соціальному менеджменті;
3.6) управління соціальними процесами та в галузях соціальної сфери;
3.7) забезпечити організаційні відносини в системі соціального менеджменту;
<p style="text-align: center;">4. Аналіз</p> <p><i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i></p>
4.1) упорядковувати уявлення про надання різних видів соціальних послуг соціальним менеджером;
4.2) аналізувати надання соціальних послуг соціальним менеджером;
4.3) аналізувати соціальну політику та соціальне управління;
4.4) аналізувати сучасні технології соціального менеджменту та соціальний самоменеджмент;
<p style="text-align: center;">5. Синтез</p> <p><i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною</i></p>

<i>властивістю)</i>
5.1) аргументувати особливості менеджменту соціальної служби для молоді;
5.2) формулювати свою думку стосовно видів соціальних послуг соціального менеджера;
5.3) пропонувати власне бачення проектування якості соціальних послуг соціального менеджера.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати якість і доцільність роботи соціального менеджера;
6.2) узагальнювати інформацію про організацію роботи соціального менеджера;
6.3) порівнювати якість надання соціальних послуг соціальним менеджером у розрізі їхніх видів;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості за умов багатовимірності альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) генерувати ідеї щодо удосконалення методів організації роботи соціальним менеджером;
7.2) давати оцінку організації роботи соціальним менеджером.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення

Виникнення та становлення соціального менеджменту. Предмет соціального менеджменту. Методологічні засади соціального менеджменту. Методи та функції соціального менеджменту як науки. Закон соціального менеджменту. Принципи соціального менеджменту.

Тема 2. Об'єкт, суб'єкт і методи соціального менеджменту

Об'єкт соціального менеджменту. Суб'єкт соціального менеджменту. Підходи, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів та суб'єктів менеджменту соціального забезпечення. Зміст та специфіка методів соціального менеджменту. Самоуправління як метод соціального менеджменту. Принципи самоуправління.

Тема 3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері

Історичні етапи розвитку науки про менеджмент. Еволюція розвитку управлінської теорії до кінця XIX ст. Становлення та розвиток менеджменту в соціальній сфері в XX — на початку XXI ст. Наукові школи соціального менеджменту. Зародження управлінської діяльності на українських землях. Розвиток управління в соціальній сфері в Україні в Литовсько-Польську та Козацьку добу. Управлінська діяльність в соціальній сфері в Україні в XIX — на початку XX ст. Розвиток управлінської науки в Україні в радянський та пострадянський періоди.

Тема 4. Система соціального менеджменту

Соціальний менеджмент як система. Механізми соціального менеджменту. Основні принципи, задачі та категорії соціального менеджменту. Функції соціального менеджменту. Структура соціального менеджменту. Місія та мета менеджменту соціального забезпечення. Інституційні рівні менеджменту соціального забезпечення. Правові засади соціального менеджменту.

Тема 5. Мотивація в організації роботи соціального менеджера

Сутність та механізми мотивації. Соціально-психологічні аспекти мотивації. Адміністративна мотивація. Співвідношення мотивації і стимулювання. Організація мотивації

та стимулювання. Зміни в структурі та змісті трудової мотивації в сучасних умовах. Основні шляхи приведення в дію мотиваційних ресурсів.

Тема 6. Інформаційне забезпечення роботи соціального менеджера

Сутність інформації, її виробництво, відтворення та використання. Поняття «соціальної інформації», її джерела та канали циркуляції. Види соціальної інформації. Використання інформаційних технологій в управлінні соціальними процесами. Геоінформаційні технології в соціальному менеджменті.

Тема 7. Управління персоналом в соціальному менеджменті

Сутність поняття управління персоналом. Система управління персоналом в соціальній сфері. Особливості управління персоналом на підприємствах та організаціях соціальної сфери. Кадрове забезпечення соціальної роботи. Зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері. Фактори ризику в соціальному управлінні.

Тема 8. Соціальний самоменеджмент

Сутність соціального самоменеджменту. Причини появи самоменеджменту. Основні напрямки розвитку самоменеджменту в соціальній сфері. Лідерство як якість соціального менеджменту. Утвердження соціальних менеджерів у статусі лідера.

Тема 9. Сучасні технології в роботі соціального менеджера

Сутність та зміст технологій менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Структура технологій соціального менеджменту. Основні характеристики соціальних технологій. Умови технологізації соціальних процесів. Класифікація соціальних технологій.

Тема 10. Мікрорівневий механізм організації роботи соціального менеджера

Соціальна політика як механізм соціального менеджменту. Основні напрями вдосконалення механізму соціального менеджменту на макрорівні. Політичні аспекти макрорівневого механізму соціального менеджменту. Мікрорівневий механізм соціального менеджменту. Процесуальний характер менеджменту соціального забезпечення. Особливості функцій соціального менеджменту на мікрорівні. Управлінська праця менеджерів у соціальній сфері. Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.

Тема 11. Зарубіжний досвід організації роботи соціального менеджера

Особливості формування системи соціального забезпечення (соціального захисту населення) в країнах Європи та Північної Америки наприкінці XIX — XX ст. Соціальний захист населення в зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку. Соціальний захист населення в Німеччині. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки у Франції. Соціальний захист населення Великої Британії. Шведська модель соціального захисту населення. Система управління в соціальній сфері в країнах ЄС. Принцип соціального страхування в зарубіжних країнах. Принцип соціального забезпечення. Принцип допомоги. Принцип соціальної солідарності. Особливості формування моделей соціального захисту населення в країнах ЄС. Континентальна модель. Англосаксонська модель. Скандинавська модель. Південноєвропейська модель.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін. зав.	СРС		
1.	Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення	8	2	2	-	-	4
2.	Об'єкт, суб'єкт і методи соціального менеджменту	8	2	2	-	-	4
3.	Еволюція розвитку управління в соціальній сфері	9	2	2	-	-	5
4.	Система соціального менеджменту	9	2	2	-	-	5
5.	Мотивація в організації роботи соціального менеджера	8	2	2	-	-	4
6.	Інформаційне забезпечення роботи соціального менеджера	8	2	2	-	-	4
7.	Управління персоналом в соціальному менеджменті	8	2	2	-	-	4
8.	Соціальний самоменеджмент	8	2	2	-	-	4
9.	Сучасні технології в роботі соціального менеджера	8	2	2	-	-	4
10.	Мікрорівневий механізм організації роботи соціального менеджера	8	2	2			4
11.	Зарубіжний досвід організації роботи соціального менеджера	8	2	2			4
	Усього	90	22	22	-	-	46

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до окремих тем.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.4. Тематика самостійних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.5. Самостійні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання самостійних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове білиц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове опитування на семінарських заняттях;

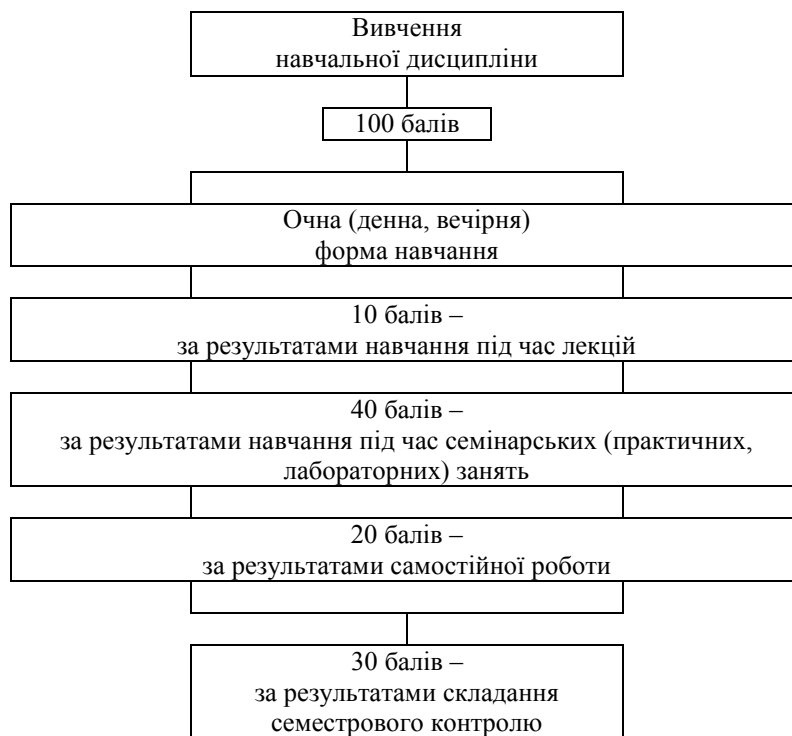
3) виконання поточних контрольних робіт у письмовій формі.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає 2 теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Бех В., Бех Ю., Попов С. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2012. 571 с.
2. Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. для студ. спец. «Соціальна робота». Луганськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2012. 163 с.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Менеджмент соціальної роботи. Теорія і практика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. К.: Каравела, 2007. 296 с.
4. Примірна посадова інструкція соціального менеджера. Режим доступу: https://www.unicef.org/ukraine/media/9751/file/%D0%A1%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0_6.pdf
5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підручник. 2-ге вид., випр. доп. Київ: Академвидав, 2007. 576 с.
6. Гіряк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: навч. посіб. Київ; Львів: Магнолія плюс; Новий світ-2000, 2003. 334 с.
7. Управління соціальним забезпеченням: Практичний посібник для членів правління установ соціального забезпечення в Центральній та Східній Європі. Будапешт, 2005. 147 с.
8. Лаврухін В.В. Державне управління у сфері соціального захисту населення: теоретичні аспекти. Аспекти публічного управління. № 1-2 (15-16). 2015. С. 66-72.
9. Безугла В., Загірняк Д., Шаповал Л. Соціальне страхування: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
10. Бечко П., Мальований М., Бечко В. Соціальне страхування: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
11. Віжунов О.В. Правове регулювання соціального забезпечення осіб з інвалідністю в Україні та країнах Європейського Союзу: авто реф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 20 с.
12. Денисенко К. Державна політика у сфері соціального захисту: аналіз понятійно-категоріального апарату. Ефективність державного управління. 2017. Вип. 2 (51). Ч. 1. С. 95-101.
13. Малімон В.І. Соціальна і гуманітарна політика: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 352 с.
14. Мокрицька Н.П. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
15. Нариси з міжнародного та зарубіжного трудового права і права соціального забезпечення: монографія / В.М.Бесчастний, М.М.Клемпарський, О.В.Назимко; за заг. ред. В.М.Бесчастного. Харків: Право, 2017. 176 с.

7.2. Допоміжні джерела

16. Пенсійне забезпечення у солідарному рівні загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / В.М.Андрії, О.Л.Кучма, Л.М.Сіньова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Маслаков, 2018. 474 с.
17. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: Ярошенко О.М., Слюсар А.М., Ветухова І.А. та ін.. Харків, 2019. 376 с.
18. Сирота І.М. Право соціального забезпечення та гарантії здійснення соціального захисту. Юридичний вісник. 2017. № 2. С. 73-78.
19. Управління соціальним гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2 ч. - К.: НАДУ, 2009. - Ч. 1. - 456 с.
20. Чижов Д.А. Правовий механізм забезпечення соціального захисту людини в умовах військових конфліктів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 20 с.

21. Шумило М.М. Рішення Європейського Суду з прав людини у сфері соціального захисту та їх наслідки для України. Правова держава. Вип. 28. 2017. С. 212–219.
22. Андріїв В. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення Луганськ: Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля, 2011. 20 с.
23. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Вид. 5-те, перероб. і доп. К.: ЦУЛ, 2014. 448 с.
24. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза. Відп. ред. Т. М. Мельник. К.: Логос, 2001. 82 с.
25. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. К.: Знання, 2005.
26. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту в Україні : навч. посіб. К.: Знання, 2008. 663 с.
27. Бориченко К.В. Механізм правового регулювання відносин у праві соціального забезпечення. Правові горизонти. 2019. № 14. С. 34– 39.
28. Бориченко К.В. Соціальний захист сімей з дітьми за законодавством України: автореферат... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. Одеса: Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», 2015. 20 с.
29. Бородкін М. В. Юридичні факти як підстави виникнення соціальнозабезпечувальних правовідносин: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 20 с.
30. Бурак В.Я. До питання про джерела права соціального забезпечення. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юрид. Вип. 38. Львів, 2003. С. 362–368.
31. Власова О.І. Соціальна психологія організацій та управління: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
32. Гаврилова О.О. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2015. 21 с.
33. Глущенко С.А. Адміністративно-правові засади пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 18 с.
34. Князькова Л.М. Правові питання забезпечення пенсіями за вислугу років працівників органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2001, 19 с.
35. Костюк В. Проблеми гармонізації законодавства України щодо прав осіб з інвалідністю з відповідними стандартами Європейського Союзу. Право України. 2016. № 8. С. 47–54.
36. Котикова А.І., Бабич М.М., Циноборенко А.С. Проблеми реалізації регіональної політики соціального захисту в умовах Євроінтеграції: пенсійне забезпечення. Ефективна економіка. 2018. № 1.
37. Кульчицька О.І. Суб'єкти права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2007. 20 с.
38. Ласько І.М. Система джерел права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2015. 16 с.
39. Лесько Н.В. Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 Львів, 2019. 36 с.
40. Малюга Л.Ю. Адаптація соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу: автореф. ... д-ра юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 40 с.

41. Мельник В.П. Соціальний захист осіб з інвалідністю: теоретикоправові проблеми: автореф. ... д-ра юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 35 с.
42. Мельник О.Я. Міжнародні договори у системі джерел права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 20 с.
43. Мокрицька Н.П. Проблеми права соціального захисту: навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 428 с.
44. Наукові праці Пилипенка Пилипа Даниловича. Вибране. Дрогобич. Коло, 2013. 408 с.
45. Оклей І. В. Правове регулювання пенсійного забезпечення та надання соціальних послуг в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2008. 12 с.
46. Пилипенко П. Д. Про право зайнятості, або нові контури трудового права. Право України, 2014, С. 197–207.
47. Пенсійні правовідносини в Україні : монографія / Н.М.Хуторян та ін.; відп. ред.: Н.М.Хуторян, Я.В.Сімутіна; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. К.: Юридична думка, 2013. 274 с.
48. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія / С. М.Синчук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с.
49. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: монографія / Н.М.Хуторян, М.М.Шумило, М.П.Стадник та ін. К.: Ін Юре, 2012. 540 с.
50. Право соціального забезпечення України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д.Пилипенко, В.Я.Бурак, С.М.Синчук та ін.; за ред. П.Д.Пилипенка. Вид. 4-те, переробл. і доповн. К.: Ін Юре, 2014. 480 с.
51. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: Ярошенко О.М., Слюсар А.М., Ветухова І.А. та ін.. Харків, 2019. 376 с.
52. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія [Н.М.Хуторян та ін.; наук. ред.: Н.М.Хуторян, М.М.Шумило; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Ніка-Центр, 2015. 315 с.
53. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія / Н.М.Хуторян та ін.; відп. ред. Н.М.Хуторян; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. Харків: Право, 2018. 255 с.
54. Сивак С.М. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 Львів, 1999. 170 с.
55. Сирота І.М. Право соціального забезпечення та гарантії здійснення соціального захисту. Юридичний вісник. 2017. № 2. С. 73–78.
56. Сорочишин М.В. Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці: монографія; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Юридична література, 2014. 208 с.
57. Старосельцева О.В. Інституційна природа загальнообов'язкового державного соціального страхування. Форум права, 2017. № 5. С. 375–381.
58. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посіб. К., 2005. 405 с.
59. Стрепко В.Л. Правові засади регулювання соціальних допомог в Україні автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 . Київ, 2007. 16 с.
60. Тимофіїв Р.М. Роботодавець як суб'єкт соціального захисту працівників: автореферат... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2019. 20 с.
61. Харитоновна Л.І. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Актуальні проблеми держави і права. 2008. Вип. 37. С. 55–60.
62. Шалієвська Л.І. Пенсійне забезпечення: зарубіжний досвід та уроки для України. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 96–100.
63. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців: монографія. К, 2010. 272 с.

64. Яковлева Г.О. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. Право та інновації. 2018. № 2. С. 49–53
65. Ярошенко О.М. Поняття та види принципів права соціального забезпечення. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2010. № 17. С. 32–39.
66. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 232 с.
67. Mashaw J.L., Pakutka J.R., Marmor Th.R. Social Insurance America's Neglected Heritage and Contested Future. Yale University, 2013. 328 p.
68. Rejda G.E. Social Insurance and Economic Security: textbook. 2012. 432 p.
69. . Social determinants approaches to public health : from concept to practice / Geneva: World Health Organization, 2011. 209 p.
70. Social Security Program: Throughout the World: Europe, 2008 [Електронний ресурс]. Access mode: <http://www.ssa.gov/policy>.
71. Social Work. An Introduction to Contemporary Practice / Kate Wilson, Gillian Ruch, Mark Lymbery, Andrew Cooper. 2nd Edition. Jun 2011. 760 p.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

https://www.pfu.gov.ua/	Пенсійний фонд України
https://nssu.gov.ua/	Національна соціальна сервісна служба України
https://www.msp.gov.ua/	Міністерство соціальної політики України
http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index	Фонд соціального страхування України
http://www.freefullpdf.com/	База даних наукових публікацій
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
http://lib.rada.gov.ua/static/about/wellcome.html	Бібліотека Верховної Ради України
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3	Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
https://library.ukma.edu.ua/	Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»